

20. Závěr

V předkládané práci představuji nástin chronologie sídlišť HK sestavený na základě rozboru dlouhodobého vývoje v těšeticím mikroregionu (HC2 – HD3). Tento vývoj byl pozorován ve dvou tratích: 1. ve „Vinohradech“, 2. v „Sutnách“. Provedl jsem nový rozbor a komparaci dosud největší publikované lokality HK, Těšetice „Vinohrady“ (*Podborský 1965a*), kterou jsem chronologicky zařadil do rozmezí stupňů HC2 – HD1. Došel jsem k odlišnému závěru než V. Podborský. Nově jsou zpracovány nálezy z Těšetic „Suten“, které byly získány ze dvou ploch, systematického výzkumu (HD1) a záchranného výzkumu (HD1 – HD3). Počet objektů i získaného materiálu, ve srovnání s „Vinohrady“, několikanásobně vzrostl a dnes tyto výzkumy dohromady (souhrně těšeticí mikroregion) představují nejprozkoumanější území s osídlením HK. Z hlediska počtu objektů, objemu zpracovaného materiálu a zjištěných skutečností nemá těšeticí mikroregion mezi rovinnými sídlišti HK souměřitelné paralely. Přinesl významné srovnávací informace, důležité pro synchronizaci jednak s četnými staršími výzkumy, ale hlavně s lokalitami zkoumanými moderním způsobem. Na základě podrobného vyhodnocení celého mikroregionu jsem dospěl k těmto závěrům:

1. Poprvé bylo možné vytvořit nástin téměř celého vývoje HK na základě jedné lokality (HC2 – HD1).
2. Vyhodnocením rozložení objektů na všech třech plochách (celková rozloha je 9 ha) bylo zjištěno, že osídlení nositelů HK v Těšeticích vytvářelo úzký pruh v konstantní vzdálenosti severně od říčky, od níž se dále nevzdalovalo. V jednotlivých stupních byly rozptýlené osady či usedlosti překládány podél vodního toku. Ve

vdálenějším prostoru od říčky za usedlostmi se asi nacházela pole, ve „Vinohradech“ zde bylo umístěno ve stupni HD1 pohřebiště.

3. Porovnáním sídelního obydlí, tj. zahloubených zemnic mladší fáze SPP – podolské kultury se stejnými objekty HK a časně laténského období bylo zjištěno, že jde o identický typ obydlí s výrazně stejnými detaily. Domnívám se, že jde o konzervativní vývoj stejného typu obydlí od stupně HB do LA.
4. Na základě podrobného rozboru tvaru a výzdoby keramiky konstatuji, že dynamika nejprogresivnějších změn, podle kterých lze celky chronologicky rozřazovat, je postižitelná u dobře datovatelných celků, časově nejúžeji pouze v úsecích Reineckových stupňů (tj. asi padesátiletých). Přesnější datování sídlištní keramiky nedovoluje.
5. Při použití typologického porovnávání je nutno kombinovat tvar i výzdobu jednotlivých druhů nádob. Časově nejdynamičtější vývoj, v porovnání s tvary, zaznamenala výzdoba. Chronologicky nejcitlivější typy odpovídají úseku jednoho stupně. Pro spolehlivou dataci je nutno hledat zejména absenční výskyt jednotlivých tvarů a keramických typů výzdoby na keramice. Poměrové zastoupení určitých typů a tvarů v nálezových celcích neshledávám pro přesnější dataci příliš vhodným.
6. Díky rozboru keramiky se podařilo spolehlivě synchronizovat ve stupni HD1 všechny tři zkoumané plochy. Těšetice „Vinohrady“ (HC2 – HD1), „Sutný“, SV (D1) a „Sutný“, ZV (HD1 – HD3). Z obj. 264 v „Sutnách“, SV, pochází lodkovitá pona typu „Šmarjeta“, která v HK odpovídá stupni HD1. Z pohřebiště ve „Vinohradech“, jež odpovídá stupni HD1, a z hrobu v „Sutnách“, SV, kde je na ploše doložen jen stupeň HD1, pocházejí po jedné železné harfovité spony.
7. Ve všech stupních se projevila na keramice celá řada cizorodých jevů, které dovolují vývoj v mikroregionu komparovat s vývojem i mimo oikumenu HK. Stupňovité mísy, nálevkovité mísy a bílé malování ve stupni HC2, např. vekerzugská keramika, keramika řecké výrobní tradice, grafitová keramika nebo vertikálně žlábkovaný přeslen ve stupni HD2.
8. Podrobným keramickým rozbohem jsem získal náhled na možnosti rozpoznání přechodů jednotlivých stupňů. Přechod mladší fáze SPP – podolské kultury a stupně HC1, stejně jako přechod stupně HC1 a HC2, není v Těšeticích možno pozorovat. Materiál stupňů HC2 a HD1 je těžko oddělitelný. Rozřadit lze jen objekty s typickým materiálem. Třetinu objektů na „Vinohradech“ nelze vůbec rozčlenit do jednoho stupně. Naopak výrazně odlišitelný je materiál stupně HD1 a HD2. Všechny objekty lze bezpečně rozčlenit do jednotlivých stupňů. Ve stupni HD2 dochází k největším tvarovým a výzdobným změnám v celém mikroregionu. Nově se navíc přidávají technologické inovace (vekerzugská keramika a grafitová keramika). Přechod stupňů HD2 a HD3 lze rozpoznat jen na malém počtu keramických druhů, a hlavně na výzdobných typech. Přechod do stupně LA je díky rozšíření točené keramiky a výzdobným braubašským inovacím bezpečně rozeznatelný, ovšem již mimo mikroregion.
9. Největší soubor vekerzugské keramiky dosud nalezený v prostoru HK dovoluje spolu s ostatními předměty vekerzugské proveniencí v HK komparovat stupeň HD2 s územím jihozápadního Slovenska. Vekerzugské předměty se v HK vysky-

tují zatím jen ve stupni HD2. Nezodpovězena zůstává otázka vztahu vekerzugské točené keramiky a točené keramiky stupně LA.

10. Unikátní nález lahvovité nádoby řecké výrobní tradice umožnil porovnat vývoj s oblastí Karpatské kotliny ve stupni HD2. Poukazuje na obchodní dálkové spojení území HK i s oblastmi ležícími východním směrem, snad až s Černým mořem.
11. Na ploše záchranného výzkumu byl postižen nástup výroby grafitové keramiky ve stupni HD2. V „Sutnách“, ZV, byly nalezeny dvě grafitové koule, které představují podobu transportovaného grafitu z přirozených výchozů na místo zpracování. Mikropetrografické analýzy prokázaly, že surový grafit v HK nepochází v pozdním halštatu z Moravy či z Rakouska, ale z jižních Čech.
12. Obrovské množství keramiky ze „Suten“ (cca 28 000 ks) se mi stalo základem pro vytvoření deskripce keramiky HK. Polovina všech dnes publikovaných výzdobných typů keramiky HK pochází z mikroregionu.
13. Podrobné rozčlenění a kvantitativní analýza materiálu dvou zemnic z jedné plochy ZV, datovaných do stupňů HD1 a HD2, ukázaly, že největší množství materiálu se kumuluje v horních vrstvách objektů. Toto pozorování je shodné s výsledky rozsáhlých analýz na sídlištních stupňů HD – LA ze severozápadních Čech.
14. Na základě těšetického mikroregionu jsem vytvořil náhled na vývoj v jednotlivých stupních HK, popsal jsem typické tvarové a výzdobné prvky. Vývoj v těšetickém mikroregionu komparuji s dalšími významnými sídlištními a hrobovými celky HK. Předkládám dataci keramiky z jeskyně Býčí skála do stupně HD2 právě na základě porovnání s těšetickým mikroregionem.
15. Uvádím důvody pro nutnost datace i bohatých kostrových a žárových hrobů do pozdně halštatského stupně HD2. Tento časový úsek je nutno revidovat.
16. Zhodnotil jsem starší základní práce o HK s přihlédnutím na těšetický mikroregion. Nastihnuji koncepci následného nepřerušného vývoje HK do časné laténské stupně, ke kterému došlo přibližně v pol. 5. stol., přičemž pozdně halštatský stupeň HD2 časově řadím do 2. pol. 6. stol.
17. Vytvořil jsem nový chronologický nástin sídlišť HK na základě těšetického mikroregionu, tedy území, kde je možno pozorovat následný vývoj v rozmezí čtyř Reineckových stupňů. Poprvé je tak předložena chronologie, která nevyužívá náleзовých celků z různých oblastí HK.
18. Předkládám katalog lokality Těšetice „Sutny“ s více jak tisíc vyobrazeními pramenného materiálu. S „Vinohrady“ je tak dohromady publikováno cca 1800 kusů, což je řádově největší publikovaný celek HK. Totéž platí i o počtu objektů, zejména pak horákovských zemnic. Po dlouhém časovém období je publikován objemný a pro potřeby současné archeologické metodiky využitelný nálezový celek. Zejména je předkládán odpovídající pozdně halštatský sídlištní materiál, který v HK citelně chyběl. Bez lokalit těchto vypovídacích možností není možné se odpoutat od „starožitných lokalit jaroměřicko – střelického typu“, pro potřeby současné archeologie již nedostatečných.